

„Jako hlavní vidím to, že mám rád děti. A nevidí mi být dítětem. Nejde mi o nějaké postavení ve třídě. Snažím se být dětem rovnocenným partnerem. Myslím si, že díky tomu mám se svými žáky mimořádný vztah. A na tom si zakládám.“

Letošní vítěz učitelské ceny Global Teacher Prize Czech Republic 2020 Václav Fiala **přemýšlí, díky čemu se umístil na první příčce** mezi nejinspirativnějšími učiteli (Rodiče vítání).

Krátce

- **V případě druhé vlny epidemie v ČR už školy nebudou uzavřeny plošně. Kvůli online výuce se změní školský zákon.** Podle ministra školství Roberta Plagy všechny kroky směřují k předejití dalšímu plošnému uzavření škol. „Pevně věřím, že karanténu už budeme schopni řešit jen lokálně,“ [řekl ministr v rozhovoru](#) (Hospodářské noviny). Zároveň dodává, že vláda bude schvalovat novelu školského zákona, která má upravit distanční výuku. Její využití si představuje Plaga předně při stavu nouze, ale také do budoucna jako doplněk standardního studia. Této kombinaci ale má předcházet pokusné ověřování. Návrh lepšího ukotvení studia na dálku podle něj vzešel z pozitivních zkušeností s výukou online během krize.
- **Stát ruší závazek personální podpory školám, které vzdělávají dvouleté děti. Přestaneme malé děti přijímat, varují ředitelky.** Podle původní vyhlášky o předškolním vzdělávání [měly mít od září všechny školky](#) (Aktualne.cz), do kterých dochází minimálně čtyři dvouleté děti, ze zákona nárok na jednoho nepedagogického pracovníka. Ministerstvo školství to zdůvodňuje tím, že závazek zaplatit dalšího zaměstnance byl součástí legislativních změn, které měly vstoupit v platnost spolu s [povinností obcí zajistit v mateřských školách místo pro děti mladší tří let](#) (ODOK). Tato legislativní úprava ale [nikdy nevešla v platnost](#) (Novinky).
- **Představuje se Strategie vzdělávací politiky 2030.** Ministerstvo školství na základě expertního dokumentu zpracovalo návrh proměny školství v tomto desetiletí. Dokument zahrnující pět oblastí intervencí [publikovalo na svém webu](#) (MŠMT) a tento týden ho bude představovat a sérii kulatých stolů [dostupných veřejnosti přes YouTube](#) (MŠMT). Ministr Plaga se nechal slyšet, že chce [změnit koncept jednotných přijímacích zkoušek](#) (Lidovky), stejně jako maturit.
- **Povinná maturita z matematiky nebude, prezident Zeman podepsal její zrušení.** Novela počítá také s tím, že [CERMAT bude muset po maturitách zveřejnit zadání](#) (iDnes) jejich společné části a rovněž správná řešení zadaných úloh. Stejnou povinnost bude mít Cermat i v případě přijímacích zkoušek na střední školy.
- **Poláci zařadili na seznam středoškolské doporučené četby počítačovou hru.** Hra [This War of Mine](#) (Steam) od polského vývojářského studia ukazuje těžké válečné situace tak, že hráče umístí do role civilistů snažících se přežít co nejdéle. Během hraní musí řešit těžká morální dilemata, jako třeba jestli krást nebo zabít v ohrožení života. Polské ministerstvo vzdělávání [videohru zařadilo na seznam doporučené literatury pro studenty humanitních oborů](#) (iDnes), jako je sociologie, etika, filozofie nebo historie. Pro všechny studenty, kterým bylo již 18 let, bude navíc k dispozici na všech polských středních školách k zahrání zcela zdarma.

V souvislostech

BLACK LIVES MATTER PO ČESKU: MAJÍ SE V NAŠICH ŠKOLÁCH UČIT ROMSKÉ DĚJINY?

Ve Spojených státech amerických pokračují [protesty Black Lives Matter](#) (BLM), které vyzývají ke konci institucionálního rasismu a dvojích standardů pro bílé Američany a Afroameričany. Protesty zažily i další státy a jejich hlavní města [v čele s Velkou Británií](#) (The Guardian), kde [přetrvávají ekonomické nerovnosti mezi majoritou a etnickými menšinami](#) (Resolution Foundation). Protestující často tvrdí, že rasismus a diskriminace je větší pandemií než nákaza koronavirem, která v posledních měsících ovládá světové dění. Rovněž v Praze se protestovalo před ambasádou USA. V českých podmínkách se nabízí srovnání s rasismem namířeným především proti Romům, jejichž průměrné [životní podmínky jsou dlouhodobě nižší než bílé většiny](#) (Vláda ČR). Strukturovaně se tématem zabýval sociolog Daniel Prokop a reportérka Jana Ustohalová v [podcastu Deníku N pod názvem #NaŽivotechRomůZáleží](#) s odkazem na původní hnutí Black Lives Matter.

„Systémový rasismus existuje v části vzdělávacího systému a netýká se všech (romských) dětí,“ odpovídá v podcastu sociolog Prokop na otázku, zda v Česku existuje systémový rasismus vůči Romům. Za historicky nejdůležitější se považuje rozsudek Evropského soudu pro lidská práva D.H. a ostatní proti České republice z roku 2007 v záležitosti nadměrného umístění romských dětí do bývalých zvláštních škol (posléze základních škol praktických). Od té doby Česko vytváří akční plán plnění rozsudku a podniká kroky k odstranění systémové diskriminace romských dětí ve školství. Kromě celkové koncepce inkluze šlo o zavedení povinného posledního roku předškolní péče, jenž byl cílen především na rodiny z nejnižších socioekonomických pater – mezi něž část Romů patří – nebo [zrušení přílohy rámcového vzdělávacího programu pro základní školy](#) (MŠMT) upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

Pokračující legislativní změny upravující podmínky společného vzdělávání mají ale jen částečný úspěch. Například povinný poslední rok předškolního vzdělávání [nepřivedl do mateřských škol skutečně všechny děti z nejchudších rodin](#) (Novinky.cz) a ve speciálních školách Romové stále tvoří 10 procent žáků, zatímco v běžných základních školách jsou to 4 procenta. Zákronné úpravy naráží na [rasismus ve vzdělávací společnosti](#) (Lidovky) a vznik nových cest, jakými [hrají důležitou roli rovněž přání romských rodičů](#) (Nadace OSF), kteří dají při zápisu přednost segregované (romské) škole, protože se obávají, že jejich děti budou šikanovány, nebo mají vlastní zkušenost také z romské školy. Typicky se to týká bývalých praktických škol.

Nadace OSF a Amnesty International [ve své zprávě k hodnocení naplňování rozsudku](#) píše, že jde o totožný problém, jaký byl popsán v roce 2007: „Jeví se nesporně, že romští rodiče čelí dilematu: volbě mezi normální školou, která není připravena postarat se o děti se sociálními a kulturními odlišnostmi a v níž jejich děti budou ohroženy izolací, a speciální školou, kde je většina žáků romských.“ Sociolog Prokop upozorňuje, že pro úspěšnou integraci do společnosti je nutné, aby se romské děti setkávaly s ostatními dětmi z různých pater společnosti, a budovaly tak svůj sociální kapitál. Právě oddělení obou komunit má za výsledek odlidšťování Romů většinovou společností a obecně přijímaný anticikanismus, [tvrdí lidskoprávní organizace INACH a Romea](#).

[Do jaké míry pomohly inkluzivní reformy integraci romských žáků](#), mapovala Nadace OSF. Konstatovala, že vliv nových opatření je jen velmi slabý ve školách při sociálně vyloučených lokalitách. „Zásadním výsledkem výzkumu je popis strategií, které na základě etnicity tvoří pilíře pomyslného skleněného stropu, přes který je stále obtížné se dostat. Stejně typy měkkých strategií popisují jak představitelé majority, tak i minority. Míním tím především odrazování rodičů od vstupu na danou školu v momentě, kdy je personál identifikuje jako Romy, odesílání těchto dětí do škol, které jsou majoritou vnímány jako školy určené „pro ně“ nebo opatrnost, jakou projevuje ředitelka při přijetí romské paní učitelky. Všechny tyto strategie poukazují na to, že skleněný strop je v tuto chvíli spíše v našich hlavách než v reálném nastavení systému. O to obtížnější však může být jeho překonání,“ [shrnuje Dana Moree](#) (Nadace OSF).

Hnutí Black Lives Matter otevírá otázku, kterou v českých diskusích o inkluzi neslycháme. Je historie útlaku, ale i úspěchů etnických menšin obsažena ve školním vzdělávání? Zařazení romských dějin do kurikula je zdůvodněno v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, především v rámci průřezového tématu Multikulturní výchova. [Barbora Šedivá ve své diplomové práci](#) (UK) mapovala mírné zlepšení pokrytí romských dějin v učebnicích dějepisu, ale také přetrvávající nezáměr škol tuto část historie učit. To se podepisuje i na znalostech žáků, které jsou ve faktografii romských dějin velmi omezené. Navíc, žáci v dotazníkovém šetření odpovídali, že by se romské dějiny podle nich neměli učit. Vzorek žáků a škol není reprezentativní a popisuje jen výsek.

Pokud hnutí Black Lives Matter někam posouvá debatu o rasismu a diskriminaci, jde především o symbolickou rovinu. Řeší se například vystupování zástupců etnických menšin v populární kultuře, jako je film, nebo jejich uznání v obsahu formálního vzdělávání. Anglosaský svět již mnoho let zná iniciativu [dekolonizace kurikula](#) (The Telegraph), která usiluje o rozšíření palety osobností v kurikulu o ty z etnických komunit. Takové kurikulum podle jeho zastánců má vliv na většinu, která chápe historii menšin a jejich hodnotu, stejně jako pro žáky z etnických komunit, kteří vnímají přítomnost svých komunit ve veřejné diskusi a vzdělávání, což je může lépe motivovat. V současnosti se debata o kvalitě výuky romských dějin v českých školách nevede, nicméně v budoucnosti by měla mít své místo vedle strukturálních a institucionálních otázek, jež vláda a neziskový sektor dlouhodobě řeší.

Štěpán Kment, analytik EDUin

Tipy a události (výběr z [EDUKalendáře](#))

- **Záznam debaty z Kulatého stolu SKAV a EDUin z 17. 6. na téma: [Budou naše školy schopny zvyšovat mediální gramotnost žáků?](#)**

POMOZTE NÁM JAKO DÁRCE:

Každý dar umíme efektivně použít a proměnit ho v užitečnou informaci. Týden co týden připravujeme BeduIn, píšeme a mluvíme o vzdělávání s cílem proměnit ho k lepšímu. Abychom v tom mohli pokračovat i nadále, potřebujeme Vaši podporu.

DAROVAT